

पुर्णा International School

Shree Swaminarayan Gurukul, Zundal

SUMMATIVE ASSIGNMENT 1

GRADE-V

SUBJECT – SANSKRIT

SYLLABUS – LESSON-1 TO 6

अपठित-अवबोधनम्

प्र-1 अधोदत्तं प्रत्येकं अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत लिखत-

क- एतत् वनम् अस्ति। वने वृक्षाः लताः च सन्ति। वृक्षेषु खगाः तिष्ठन्ति। ते मधुरं कूजनं कुर्वन्ति। अत्र विविधाः प्राणिनः अपि वसन्ति। यथा-मृगाः, गजाः, सिंहः, भल्लूकः इत्यादयः। वने एकः सरोवरः अपि अस्ति। सरोवरे कमलानि विकसन्ति। मत्स्याः कूर्मद्वयः सरोवरे निवसन्ति।

क-एकपदेन उत्तरत-

1- एतत् किम् अस्ति? -----

2- वृक्षेषु के तिष्ठन्ति? -----

ख- पूर्णवाक्येन उत्तरत-

1- वने के के प्राणिनः वसन्ति?

उत्तर- -----

2- मत्स्याः कूर्मद्वयः कुत्र निवसन्ति?

उत्तर- -----

ग- संस्कृत नाम लिखत-

- हिरण -----
- हाथी -----
- शेर -----
- भालू -----

2- अहम् बुभुक्षितः अस्मि। वनम् गच्छामि। भोजनार्थम् प्रयासम् करोमि। अहो! द्राक्षाफलानि, मधुराणि द्राक्षाफलानि अहो! बहु उच्चैः फलाणि मम हस्ते न आगच्छन्ति। द्राक्षाफलानि अम्लानि सन्ति। निराशः श्रुगालः तिष्ठति। तत्र अनेके श्रुगालाः आगच्छति।

क-एकपदेन उत्तरत-

1- कानि मधुराणि सन्ति ? -----

2- निराशः कः तिष्ठन्ति? -----

3- अहम कः अस्मि? -----

4- कः मम हस्ते न आगच्छति? -----

ख- पूर्णवाक्येन उत्तरत-

1- तत्र अनेके कः आगच्छन्ति?

उत्तर- -----

ग- विलोम पदानि लिखत-

- नीचैः -----
- गच्छति -----
- अत्र -----
- मधुराणि -----

3- हिमालयः विशालः पर्वतः अस्ति। गिरिराजः पर्वतराजः गिरीशः च हिमालयस्य नामानि सन्ति। तत्र अनेकेः खगाः पशवः च वसन्ति। मुनिजनाः अपि तत्र तपस्यां कुर्वन्ति। तत्र विशालानि वनानि सन्ति। तत्र अनेकाः सरिताः च वहन्ति।

क-एकपदेन उत्तरत-

1- कः विशालः पर्वत अस्ति ? -----

2- तत्र के तपस्यां कुर्वन्ति? -----

ख- पूर्णवाक्येन उत्तरत-

1- तत्र के वसन्ति?

उत्तर- -----

2- तत्र का वहन्ति?

उत्तर- -----

3- हिमालय किं किं नामानि सन्ति?

उत्तर- -----

ग- समानार्थक पदानि लिखत-

- वन -----
- सरिता -----
- पंछी -----

4- ग्रीष्मकालः अस्ति। वने कच्छपः, शशकः, गजः च भ्रमन्ति। शशकः शीघ्रम धावति। कच्छपः मन्दम मन्दम चलति। तदा धावन- प्रतियोगिता भवति। शशकः धावति, कच्छपः चलति। कच्छपः विजयी अस्ति।

क-एकपदेन उत्तरत-

- 1- मन्दम-मन्दम कः चलति ? -----
- 2- कः शीघ्रम धावति? -----
- 3- कः विजयी अस्ति? -----

ख- पूर्णवाक्येन उत्तरत-

- 1- वने के भ्रमन्ति?

उत्तर- -----

ग- संस्कृत नाम लिखत-

- कछुआ -----
- खरगोश -----
- हाथी -----
- मुकाबला -----
- दौड़ -----

प्र-2 निर्देशानुसारम नामानि लिखत-

1- फलानि नामानि लिखत-

- आम - आम्रम
- सेब - सेबम
- अंगूर - द्राक्षाफलम
- अनानस - अनानसफलम

नारियल	- नारिकेलम
संन्तरा	- नारङ्गफलम
बेर	- बदरीफलम
जामुन	- जम्बुफलम
अनार	- दाण्डिम

2- पशुओं के नामानि लिखत-

हाथी	- गजः
बकरीयाँ	- अजाः
गाय	- धेनुः
भैंस	- महिषी
बेल	- वृषभः
भेड़िया	- वृकः
कछुआ	- कच्छपः
कुते	- शुनकाः
बिल्लियाँ	- माजरिः
घोड़ा	- अश्वः

रचनात्मक-कार्यम

प्र-3 उचितान अर्थानि मेलयत-

क	ख
1- गृहाणि	क- एक टेलीविजन
2- चित्रे	ख- दो वाटिकाएँ
3- पुस्तके	ग- अनेक घर
4- शस्त्रम	घ- अनेक मित्र
5- मित्राणि	ङ- दो पुस्तकें
6- उद्याने	च- एक शस्त्र
7- दूरदर्शनम	छ- दो चित्र

उत्तर- 1- ग, 2-छ, 3-ड़, 4-च, 5-घ, 6-ख, 7-क

प्र-4 उचितान अर्थानि मेलयत-

क	ख
1- नायिका	क- दो मक्खियाँ
2- अजे	ख- एक कोयल
3- शाखा:	ग- एक नायिका
4- बालिका:	घ- दो अध्यापिकाएँ
5- कोकिला	ड़- कई टहनियाँ
6- मक्षिके	च- कई लड़कियाँ
7- शिक्षिके	छ- दो बकरियाँ

उत्तर- 1- ग, 2-छ, 3-ड़, 4-च, 5-ख, 6-क, 7-घ

प्र-5 निम्नलिखितान शब्दान संस्कृतेन लिखत-

1- दोफूल	- पुष्पे
2- एक पुस्तक	- पुस्तकम्
3- अनेक मित्र	- मित्राणि
4- दो आँखें	- नेत्रे
5- एक पत्ता	- पत्रम्
6- अनेकफल	- फलानि

प्र-6 प्रश्नोत्तर-

1-व्यञ्जन वर्णाः कति सन्ति?

उ-33

2-एकस्मिन् वर्गे कति वर्णाः भवन्ति?

उ-5

3-स्पर्श व्यञ्जनानां संख्या कति सन्ति?

उ-25

4-संस्कृत वर्णमालायां कति वर्णाः भवन्ति?

उ-46

प्र-7 रिक्तस्थानानि पूर्यत-

- (क) 1- प + ए - पे
2- च + इ - चि
3- न + उ - नु
4- म + औ - मौ
5- ग + ई - गी
6- ज + ऐ - जै
- (ख) 1- द + य - घ
2- श + र - श्र
3- ज + ञ - ज्ञ
4- क + ष - क्ष
5- प + र - प्र
6- त + र - त्र

व्याकरण

प्र-8 वर्णविच्छेदं कुरुत।

- 1- कमलम - क + अ + म + अ + ल + अ + म
2- नयनम - न + अ + य + अ + न + अ + म
3- विद्यालयः - व + इ + द + य + आ + ल + अ + य + अः
4- शुकः - श + उ + क + अः
5- मयूरः - म + अ + य + ऊ + र + अः
6- फलम - फ + अ + ल + अ + म

प्र-9 वर्णसंयोगकुरुत।

1- क + ऋ + ष + अ + क + अः	- कृषकः
2- छ + आ + त + र + अः	- छात्रः
3- अ + श + व + अः	- अश्वः
4- व + आ + न + अ + र + अः	- वानरः
5- श + अ + श + अ + क + अः	- शशकः
6- द + ए + व + आ + ल + अ + य + अः	- देवालयः

प्र-9 मञ्जूषायां प्रदत्तान् शब्दान् वचनानुसारेण लिखत।

मञ्जूषा- (सिंहौ, कपोताः, घटः, नकुलौ, बालकाः, ईश्वरः, बकाः, शशकः, रामौ, वृक्षाः, सैनिक)

एकवचन

घटः

ईश्वरः

शशकः

सैनिकः

द्विवचन

सिंहौ

नकुलौ

रामौ

बहुवचन

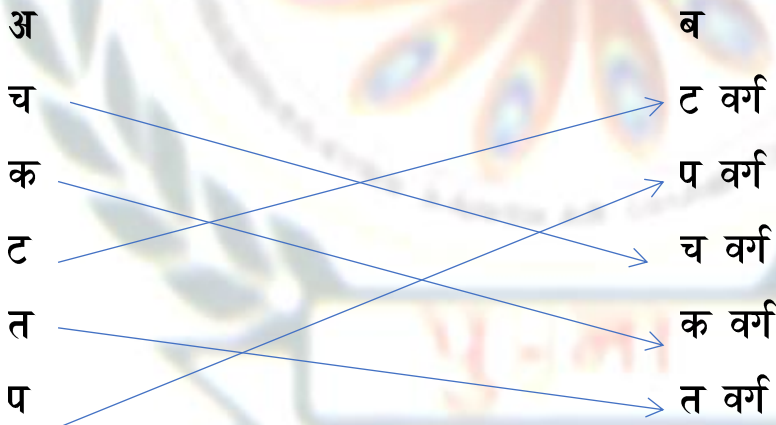
कपोताः

बालकाः

वृक्षाः

बकाः

प्र-10- निम्नलिखिताः वर्णोः केषां वर्गिणां सन्ति?

साहित्य

प्र-11 बहुवैकल्पिक प्रश्नाः

1- 'ग'कस्य वर्गस्य वर्णः अस्ति?

(क) क वर्गस्य (ख) ट वर्गस्य (ग) च वर्गस्य (घ) त वर्गस्य

2- व्यञ्जनवर्णाः कति सन्ति?

(क) 13 (ख) 33 (ग) 5 (घ) 8

3- एकस्मिन् वर्गे कति वर्णोः भवन्ति?

(क) 2 (ख) 4 (ग) 3 (घ) 5

4- स्पर्श-व्यञ्जनानां संख्या कति सन्ति?

(क) 8 (ख) 25 (ग) 20 (घ) 13

5- संस्कृत- वर्णे मालायां कति वर्णोः भवन्ति?

(क) 52 (ख) 46 (ग) 40 (घ) 44

6- मञ्जुषायाः अयोगवाहं चिनुत।

(क) आ (ख) ः (ग) क (घ) ज

7- मञ्जुषायाः संयुक्त- व्यञ्जनम चिनुत।

(क) ओ (ख) त्र (ग) ए (घ) म

8- 'छात्रः' अस्मिन् पदे 'कः' संयुक्त- व्यञ्जनवर्णः ?

(क) छ (ख) आ (ग) त्र (घ) अः

9- एक दीपक

(क) दीपकाः (ख) दीपकौ (ग) दीपकः

10- दो पुरुष

(क) पुरुषौ (ख) पुरुषः (ग) पुरुषा

11- अनेक घडे

(क) घटौ (ख) घटः (ग) घटाः

12- एक साँप

(क) सर्पाः (ख) सर्पः (ग) सर्पो

13- अनेक बगुले

(क) बकौ (ख) बकः (ग) बकाः

14- दो किसान

(क) कृषकः (ख) कृषकौ (ग) कृषक

15- अनेक कबूतर

- (क) कपोतौ   (ख) कपोताः   (ग) कपोतः
- 16- दो बकरे
(क)अजः   (ख) अजौ   (ग) अजाः
- 17- ----- गच्छथः ।
(क)नायिका   (ख)नायिकाः   (ग)नायिके
- 18- ----- हसन्ति ।
(क)बालिकाः   (ख) बालिके   (ग)बालिका
- 19- ----- कूजति ।
(क) चटका   (ख) चटके   (ग) चटकाः
- 20- ----- सन्ति ।
(क) माला   (ख) मालाः   (ग) माले
- 21- ----- विकसतः ।
(क)कलिके   (ख)कलिका   (ग)कलिकाः
- 22- ----- तरन्ति ।
(क)नौका   (ख)नौकाः   (ग)नौके
- 23- ----- चरति ।
(क)अजे   (ख)अजाः   (ग)अजा
- 24- ----- चलतः । (चक्रम, चके)
- 25- ----- स्तः । (नेत्राणि, नेत्रे)
- 26- ----- सन्ति । (फलम, फलानि)
- 27- ----- पतन्ति । (पत्रे, पत्राणि)
- 28- ----- गच्छथः । (मित्रम, मित्रे)
- 29- ----- सन्ति । (पुस्तकम, पुस्तकानि)
- 30- ----- अस्ति । (कृषिक्षेत्रम, कृषिक्षेत्रे)
- 31- ----- सन्ति । (भूषणानि, भूषणम)
- 32- ----- सन्ति । (यन्त्रम, यन्त्राणि)

33- ----- पतति। (फलम, फले)

प्र-12-चित्र द्रष्टवा नामानि लिखत-

मयुरः

गजः

अश्वः

कुक्कुरः

शशकः

वृक्षः
